

Ķegumiešiem brāļiem Būmaņiem – valsts apbalvojumi par sabiedrisko darbību

U-12

Šodien pulksten 17 Rīgā, Latviešu biedrības namā Ķegumietim Jānim Būmaņim pasniegts Ordeņa kapitula nolemta apbalvojumu – Atzinības krusta Sudraba Goda zīmi.

Jaunākais brālis, arī Ķegumietis, Edmunds Būmanis jau saņēmis valsts apbalvojumu – Triju Zvaigžņu ordeņa Goda zīmi. Un arī – par sabiedrisko darbību.

Jānim apbalvojums pārsvarā tiek piešķirts par sava dzimtā pagasta – Preiļu rajona Rudzātu – dokumentālu dažādu jomu izpēti, kas apkopota gandrīz tūkstoš lappušu biežā grāmatā «Mazā Zemgale laikmetu griežos». «Ja par katru pagastu stāstītu tāds izdevums, padomājiet, kas tā Latvijai būtu par bagātību,» bilst brālis Edmunds. Viņš pats savulaik bijis pie Latvijas Politiski represēto apvienības izveides šūpuļa. Edmunds arī pirmais tās priekšsēdētājs. Viņš savu apbalvojumu saņēmis galvenokārt par šo – Atmodas laika darbību.

Jānis Būmanis (no labās) kopā ar jaunāko brāli Edmundu, kurš vienlaikus ir arī viņa kaimiņš, Ķegumā vakar dienu pirms apbalvojuma saņemšanas.

-Kas tad bija Atmodas virzotais spēks? Lielākoties represētie. Kāpēc? Tāpēc, ka šajos cilvēkos bija saglabāties ideāliums,- atstāt E. Būmanis.

Nu mūs šķir jau 15 gadi, kopš dienas, kad parakstīta Deklarācija par Latvijas valsts neatkarības atjaunošanu. Kas labi un kas slikts piedāvots šajās laikā?

-Esam tomēr tik daudz neatkarīgi, ka varam brīvi runāt un pārvietoties,- uzskata vecākais brālis Jānis. -Jaunieši var studēt, kurā pasaulē valsti grib. Mums tas bija liegts. Sibīrijā prasīju, lai laiž mani mācīties. Atbildē saņēmu: -Tevi te sūtīja strādāt un izpirkt vaimu, nevis mācīties!-

Sliktums ir tas, ka 50 gados milzīgi degradējies tauta. Cilvēkiem zudušas goda jūtas. Nav ticības nekam labam. Sevišķi pēdējā laikā pielūda solta teju, tas ir šausmīgi. Visā augšā pie zagļiem.

-Ir zudis ideāliums,- vērtē jaunākais brālis Edmunda. -Bet, lai tauta pastāvētu, tas ir vajadzīgs. Vienkāršā tautas daļa gan vienmēr ir bijusi veselīgāka par augšām.

Kamēr vieni pastāvēja par ideāliem, citi skrēja un grāba, ko varēja. Ideālu cilvēki visi tagad ir nabagi. Savējie aplaupīja tautu. Visvairāk es nevaru piedot Godmanim, ka viņš teica - lai krievi ņem ekonomisko, mums galvenais paturēt politisko varu. Bija taču skaids - kurās rokās ekonomiskās sviras, tajās agrāk vai vēlāk nonāks arī politiskās.

Atkal skan Latvijas himna

Par pēdējiem 15 gadiem tejuatājos arī Jāņa dzīvesbiedrei Dzidrai Būmanei.

-Ir prieks, ka vairs nav jādzird Maskavas kūranti, ka no rītiem atkal skan Latvijas himna. Agrāk ar šasarām acis mani vecāki to klausījās no Amerikas. Mamma un tēvs visu laiku sokoja Amerikas balsij. Kad viņiem nebija vaļas un es vēl biju pamataskolniece, man vajadzēja uz papīra konspēktēt galveno un atstāstīt. Toreiz bija tik stipri traucējumi, varēja uzķert tikai pa frāzītei.

Mani vecāki gan abi ir cēlušies no kalpiem, vi-

Represēto gājieni 1990.gada 14.jūnijā Brāļu kapos. Pirmajā rindā otrais no kreisās - Edmunda Būmanis, otrajā rindā pirmās no kreisās - Jānis Būmanis.

No sākuma mūsu ģimene diezgan piekrita tam komunistam. Mammaņa daudz slimoja un teica: -Ja būtu kapitalisms, mēs būtu izpūtējuši līdz pašai saknei. Tagad jākrāj pensija, lai gulētu slimnīcā. Tas paliek ir pats smagākais. Paldies Dievam, ka nav jāliekas slimnīcā, tad jau var dzīvot.

Un, ja ir nauda makā, tad ir iespējas izgrozīties - visnā reizē pašst la-bāk, otrā reizē zāles nopirkt, trešā dzīvnieku iepriecināt. Nav vairs rindu, nav jāgaida, kad atkal kaut ko izmetīs. Un galvenais - ka svešs tev vairs nevar pateikt tu darīsi to un to, tu esi tur... Es sev padomju laikā biju izveidojus tādu teicienu: ēd, ko dod, strādā, ko liek, un ej, kur dzen! Tagad beidzot esmu pensionāre un beidzot brīva!- saka Dz. Būmane.

Jau teiktajam pievienojas arī Edmunda dzīvesbiedre Aina. Atšķirībā no Dzidras viņas mājās valdījusi liela noslēpmainība. Tēvs pat mašīnās uzvārdu, lai neviena, kam nevajag, neko neuzrādītu par viņa legionāra gaitām. Un tikai Atmodas sākumā, kad Edmunda sācis nodarboties ar represēto saullēti celšanu, Ainas tēvs savu noslēpumu pirmajam atklājis viņam - savam znotam. Aina rāda ģime-

nes relikvu - marformāta -Straumēnu- izdevumu, kurš ticis speciāli izdots legionāru gara stiprināšanai. Drukāts Rīgā, Blaumaņa ielas 38 spiestuvē -uz Bībeles papīra. Mazā grāmatīņa vēl tagad pievilksies ar kauju smaržu. Klusi un rūpīgi glabāta visus padomju gadus.

Grāmatā - arī par stukačiem

-Esmu pētījis ļoti plašu drives spektru. Kad tiku pie arhīva dokumentiem, arī ziņotāji, pratinātāji un prokurori nokļuva manā interešu lokā. 826 uzvārdi, kas saistīti tikai ar mūsu pagasta iedzīvotājiem! Cik tad viņu vispār nebija? Par to visi ir zinājuši, tikai līdz tam nav runājuši un rakstījuši,- stāsta -Mazās Zemgales laikmetu griešos- autors. -Bet pārmetumus neesmu saņēmis, jo man ir norādīti avoti, no kuriem šī informācija nēma. -Korektas atsaucies uz liecībām vai konkrētiem dokumentiem, bez savas emocionālās attieksmes - tās ir brājs stils,- komentē Edmunda. -Nodrošinājos, lai neaizliet kāju priekšā grāmatas izdošanai,- paskaidros tās autors. -Interesanti, ka starp 1940.gada studēšanas aktivistiem ir daudz latvisku uzvārdus, bet pēc kara jau pārsvārē tie ir

krieviski.

Sievā man pārmet, ka rakājos pa pagātni un negācijām. Labāk lai skatoties uz priekšu. Kamēr mēs dzīvojam, mēs paši zinām. Bet kad mūsu vairs nebūs? Tie apraksti lai paliek vēsturei, jo vairs nav cilvēku, ar ko runāt. Savā Rudzātu pagastā esmu izbraucis visas mājas, izrunājis ar visiem. Un arī vēstures skolotājam esmu poeticis, lai saviem audzēkņiem liek uzklaust vecmāmiņas un vectēvus un visu vērtīgo lai pieraksta.

Uz politisko represiju takas

-Mūsu tēvs bija Rudzātu pagasta vecākais. Arī vēlākos gados viņš mums daudz stāstīja par divi pirmās neatkarīgās Latvijas laikā,- viens pār otru atceras Jānis un Edmunda. -1924.gadā tēvs braucis no Daugavpils uz mājām. Iegājis Līvānu kroģā pašst vakariņas. Priekšā divi veči. Pundurs un Kivlenieks. Krodziņieks saucis policiju. Tēvs prasot, kas par lietu. Viņi nemaksājot, palikuši desmit latu parādā. Tēvs teicis - tie ir mana pagasta cilvēki, es par viņiem samaksāšu. Šis sarakot. -Paldies, paldies, Būmanī! Atdošim.- Vēl šodien dod... Bet pēc 16.gadiem, 1940.gadā pie varas nāca viņu dēli.

Tēvs vakarā gājis uz

dzīrnāvām, presi - Pundurs. Iedrēris un saka: -Būs brīemīga nakts, bet tavi desmit lati par mūsu tēviem nav aizmirsti. Vairi būt mierīgi. - Mēs netiekām izveidīto sarakstā. No Daugavpils aprīņķa 26 pagastu vecākiem tikai divas ģimenes neirveda. Tā 1941.gadā izglābāmies.

Būmaņu ciems bija turīgs ciems. Sanāk vīri, ieņem alu un norunā kolhozos nestāties. To jau pagastā zināja - ja ies Būmanis, tad arī viss pagasts aizies līdz. Būmanis neiet. Par to viņu pierliek kulašu sarakstos. Edmunda bija četri gadi, kad 1949.gada martā ģimēni izsūtīja, man - 20. Tēvs aizmuka ez mātes dzimtenī bijušajā Polijas daļā, tur viņu 1954.gadā apcietināja un izsūtīja.

Tolaik sarakstījās trīs čekas - Baltkrievijas, Tomskas un Latvijas. Visas mūsu vēstules tika tulkotas. Tagad mēs tos tulkojumus atradām.

( ) Mums Sibīrijā bija sava mājiņa, kur latvieši bieži palcējās, lai kavētot atmiņas un padziedātu dziesmas par atpēmt Dzimteni. Bet pēc tam vienmēr sekoja kratīšanas. Māsa: 12 dziesmu klādes atpēma.

Tādi tie Būmaņi bijuš un ir - uz kopā turēšanos un darbošanos. Un joprojām par savām sakņem un ideāliem runā.